

Становище

за дисертационния труд на Николай Генов

„Виртуалното тяло в научната фантастика:

опит върху фантоматиката“

от доц. д-р Морис Фадел,

Нов български университет

Дисертацията на Николай Генов, озаглавена „Виртуалното тяло в научната фантастика: опит върху фантоматиката“, се насочва към една тема, която, доколкото ми е известно, е малко коментирана в теорията на научната фантастика: концепцията на Станислав Лем, развита в неговото произведение „Сума на технологията“ за фантомологията и нейното присъствие в литературните текстове на самия Лем и на научната фантастика след Лем изобщо. Дисертацията се състои от три глави, въведение, заключение и прецизно изградена библиография, която е интегрална част от дисертацията, защото текстът на Н. Генов съвестно реферира към заглавията, включени в нея.

Първа глава се обръща към дефиницията на фантомологията. Бих подчертал самокритичността на езика, с който се извършва определянето на този „обект“. Самокритичността е типична за езика на дисертацията изобщо. От една страна – Н. Генов се стреми към максимална яснота на изложението. От друга обаче постоянно подчертава сложността и многопосочността на онова, което обсъжда.

Фантомологията е разкрита като особен „обект“. Тя е резултат от литературното и философско въображение на Лем. Ала заедно с това е частично реализирана от съвременното технологично развитие. Така тя е фикция и реалност. Тази двойственост на фантомологията съответства на нейната същност. Тя е генератор на фикции, които се преживяват по реален начин.

Много любопитен в първа глава е въпросът за ролята на литературознанието по отношение на фантомологията. Чрез фантомологията се създава интердисциплинарно поле между изследването на литературата и техниката. Нейната близост до литературата е следствие от обстоятелството, че тя не само е особен вид фикционалност, но и, както убедително показва дисертацията, тя присъства в романите на самия Лем и на други автори в научно-фантастичния жанр. Но пък е и осъществима от технологиите. Фантомологията е странен брак между литературата и машината, като нито едното от двете понятия в случая няма метафоричен смисъл.

Връзката между литературата и техниката е интердисциплинарното поле, което очертава дисертацията. Онова, което ми се струва пригодно в случая, е че не става дума за „литературизиране на техниката“ или за „техницизиране на литературата“. Лесно би било да се търсят елементи на „литературност“ в техниката или теми на техниката в литературни произведения. Тук иде реч за друго. Дисертацията включва познаване на техническите параметри на фантомологията, а литературата е пространство, където се промислят възможностите на тези параметри.

И тук се получава една интересна „размяна на местата“. Техниката се оказва литературна, докато литературата се „де-литературизира“. Фантомологията като обвързана с фикцията се доближава до традиционното разбиране на литературата във времето след Романтизма

като фикция, докато литературата става област на приложение и използване на фантомологията, т.е., приобщава се към статута на реалното, „дефикционализира“ се.

Втора и трета глава на дисертацията развиват това сложно и плодотворно интердисциплинарно отношение между литературата и техниката. Втора глава е посветена на проблемите при функционирането на фантоматичната машина. Тук много интересни ми се струват коментарите на фантастичната проза на Атанас Славов, на която малко е обръщано внимание. Трета глава се занимава с особеностите на взаимодействието между фантоматичното тяло и свят. Интригуващи за мен бяха възникващите в тази глава възможности за разграничение между реториката, граматиката и диалектиката на фантоматичното и традиционните „не-фантоматични“ употреби на тези полета на познанието.

Дисертацията е посветена на една област, която се развива: фантомологията. Много ми допада в нея това, че тя избягва патетичното говорене за бъдещия технически по-съвършен свят. По-скоро тя е насочена към критическото обсъждане на фантомологията. И – това, което е ценно според мен – литературата служи като възможност за осъществяване на това обсъждане.

Убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на Николай Генов образователната и научна степен „доктор“ в научно направление 2.1. Филология.

11. 05. 2022 г.

С уважение: .....

(доц. д-р Морис Фадел)